

GALDA ETA MES

Bi dira. Espazio-ontzi baten datoz. Bi dira, eta espazio-ontzi baten datoz. Lur planetara datoz. Bi dira, eta espazio-ontzi baten datoz, Lur planetara. Egiteko ezin isilpekoagoa dute erantzukizuntzat. Bi dira, espazio-ontzi baten datoz, Lur izeneko izarbelera etorri ere, eta zeregin ezinago ezkutua dute ardura nagusitzat. Delako planetara bidean, hizkuntzat izango dutena ikasten aritzen da lantzean behin haietako bat, zeinak begirunez nahiz adeitasunez jokatzeari izan ohi duen atsegin, baita zeinahi jarduerari ahalik eta txukunena egitea ere. Hainbat ondasun izendatzeko hitzak ikasi eta oroitu nahian dihardu, bere botere bereziak baliatuz, zeinak guretzat ia-ia irudikaezinak baitira; bibrazio-irudiak irudikatzen ditu, haietako bakoitza hatzarekin destatzen eta haien azpiko eleak banan-banan zein ozen esaten:

- Zu, maia; zu, Alkiza; zu, Leioa...

Oso gogotsu ari da "euskara" izeneko hizkuntza ikasten, "Euskal Herria" izeneko lurraldea izango baitute ostatu denboraldi batez... Azkar dihardu hizkuntza horretan komunikatzeko ahalmena garatzen.

- Gaurko loaldiak ez nau batere indarberritu, eta ondoezik nago, Galda. Esango nuke hoztu egin naizela eta eri nagoela. Oso Gorliz esnatu naiz, ez dut behar bezala egin lo eta, gainera, sudurra Muskiz beterik daukat. Zuk ez al duzu hotzik sentitu?
- Otsa? Gabian? Ez... – erantzun dio Galdak, euskaraz, zailtasunak zailtasun ("txistukari" delako ezaugarriak buruhauste zenbait eragiten dizkio oraindik).

Mes ez da ezertaz ohartu, eta hizketan jarraitu du...

- Bada, niri hezur-muinetaraino sartu zait, eta oraindik ere haietan dirau, itsatsirik.
- Bai, ala? Otxandio?
- Bai... Oso Urduliz sentitzen naiz, Galda. Ez dakit zer agitzen zaidan!
- Lasai, Mes. Ea, etor zaitez... - kopeta ukitu dio-. Hotzak? Bai zera! Bero-bero zaude eta! Sukarrieta duzu! -189 graduko tenperatura duzula agertu zait eskumuturreko termometroan.
- Oso Aulesti sentitzen naiz, Galda... Lehen, ez nintzen hainbestetan gaixotzen -Paparretik heldu dio Galdari-. Gaste izan nahi nuke Berriz, Galda! Aaaaaiiii...
- Tira, Mes, ondoez arina dirudi... - esan dio Galdak, Mesek eritasunak toleratzeko duen gaitasun aski mugatu zein murriztari amore emanda-. Egun gutxi falta zaizkigu gure jomugara iristeko; ordurako sendatuta egongo zara... Egun gutxiren buruan Lodosatuko zara! Orain, joan zaitez atsedean hartzera; utz ezazu dena neure kontu.

Galdak adierazi bezala, egun gutxi barru osaturik da Mes: sendaturik bakarrik ez, eraberriturik ere badago. Gaixoaldiek mezuren eta ikaskuntzaren baten berri ematen omen dute (estralurtarren esperientziaren arabera), eta bere burua eraldatzeko baliatu du Mesek. Poz-pozik dago, baita planez, asmoz eta xedez gainezka ere; haietako batek bereziki gogotsu eta buru-belarri dauka: baratzeak zer diren deskubritu berri du, eta hain dago motibatuta, ezen Ortuella txiki bat landu duen espazio-ontziaren Ispaster baten, denbora aprobetxatu nahian, albait gehien ikasteko, nahiz eta horrek gatazka eragin dion eskifaia osatzen duen kidearekin. Azken finean, bidaia luzea egin beharrean dira, eta, haien arteko harremana oso ona izan arren, lehenago edo geroago gertatu behar... Urak harria nola, hala ekin diote haien eroapena higatzeari asperdurak eta ezinegonak, eta ematen du ondoezak azaleratzeari ekin diola, bi estralurtarren arteko harremanean...

- Galda! Oña tipula gainean jarri duzu, arbi halakoa! Ibil zaitez adiago eta kontu handiagok, arren! - egin dio errieta Mesek -. Egiten dihardudana bion onerako da, jomuga dugun izarbeleko kontu albait gehien ezagutu eta han ahalik eta modu eraginkorrean egokitu gaitezen! Horrek

sinesgarritasun handia emango liguke, eta izugarri sinplifikatuko eta sinpletuko lizkiguke zereginak eta eginahalak!

- Arbi, zu, txiste txarra dirudien birigarro zirin!
- Ez dakizu-eta zer den, Azagraburu txepel horrek!
- Badakit zer den! Ez al zara jabetu euskaraz dihardugula?! - Hori esandakoan, arbi bat irudikatu du airean, hori ere badakiela egiaztatzearekin batera berak baino esperientzia nahiz eskarmentu handiagoak dituela oroit dezan Mesek; horregatik izendatu zuten espedizioburu bera...

Hasierako durduzaduraren intentsitatea murriztu orduko ulertu du mezua Mesek, eta isilik gelditu da: batetik, pentsakor eta harrituta, horretaz jabetu ez delako; bestetik, burumakur eta nahigabetuta, jokatu duen moduan jokatzearren.

- Ez ezazu espazio ontziaren erdi-erdian ipin baratzea, bai baitakizu joan-etorri asko egiten ditugula harat-honat eta beti igaro behar izaten dugula erdigune honetatik. Zergatik ez duzu hango Zokoan paratzen? Han ez diozu inori egingo enbarazurik, ezta zeure buruari ere!
- Ados - erantzun zion Mesek -. Bihar Gaubean egingo dut.
- Bihar gauean, ez: gaur gauean! Bestalde, zertan lan egingo dugun erabaki behar genuke; oraindik ez dugu hautatu zer ogibide izango diren geure diru iturri.
- Ados. Ni Orkina izango naiz; zu, berriz, Lukina. Zer deritzozu?
- Ezingo dizut azaldu zer begitantzen zaidan, zer ofizio diren argitu ezean...
- Orkinak ogiak egiten ditu; Lukinak, aldiz, lurra jorratzeaz zein zaintzeaz gain, landare haziak ereiten ditu, baita ernetako landareak jagoten ere, barazkiak ekoizteko.

Mesek hologramak irudikatu ditu airean, Galdak lanbide bakoitza zertan datzan eta zelan gauzatzen den ez ezik, haietako bakoitzaren ekarpen fisikoak zer-nolakoak diren ere ikus dezan; eginbeharrak aurreratu eta bere burua prestatu nahian, ogia eta barazkiak usaindu, ukitu, dastatu... ditu. Ogia asko gustatu zaiola eta barazkiak ez dituela batere atsegin izan iruditu zaio Mesi (aurpegiko keinuetan igarri dio); hala ere, berehala aldatu zaio begitarte, eta serio jarri da.

- Hitz egingo dugu, Mes -esan dio, aiko-maiko dagoelako bainoago, oldozteko eta eztabaidan hasteko edota azalpenik emateko gogorik ez duelako, garbi baitauka ogibide egokiak izan daitezkeela eta asko goza dezakeela ogia egiten (eta, batik bat, hura jaten); barazkien kontua, Mesen ardura izango dela ebatzi du-. Tira, Noain harira, eta konta diezazudan esatera nentorkizuna. Jakinarazi nahi nizuke Albiztur txar batzuen berri eman behar nizukeela: abegi egingo digun izarbeleko biztanleen historia irakurtzen aritu naiz, eta esan behar nizuke ez daudela gu bezain aurreratuta; are gehiago, oso atzeratuta dabiltzala irakurri dut Beintzat Labaien azken txostenean. Badirudi ez dela eginkizun batere gozoa izango...
- Langile finak gara, Galda; zerbaitegatik hautatu eta igorri gintuzten gu. Dakiguna dakigun bezain txukun eginez gero, ez dugu gorabehera esanguratsurik edota kezkagarririk izango.
- Egia esan, bagara, bai; dena den... Egia izango ahal da bigarren esaldikoa!

Aste batzuk pasatu dira, eta dagoeneko iritsi dira Euskal Herrira bi estralurtarrak. Heldu bitartean, beren gorputza giza gorputz bilakatzen eta ogia, barazkiak... jaten aritu dira, bolada batez bizimodutzat izango dutena zertan datzan bizi izan, sentitu eta jakiteko, hein batean behinik behin. Aurreneko lanak etxebizitza bat eskuratzea eta hozkailua betetzea izango direla trenkatu du Galdak.

- Hau emozioa! - oihukatu du Mesek -. Lekunberri bat ezagutuko dugu!
- Mes, entzun iezadazu arretaz. Hau ez da leku berria, milioika urte omen ditu eta. Tira, ez dizut sentitzen dituzun hunkidura eta zirrara zapuztu nahi: beste toki bat ezagutuko dugu, bai. Hala ere, ibil gaitezen adi, eta lerra gaitezen geure zereginetara. Lehenengo eginkizuna bizitzeko leku bat lortzea izango da; gero egingo ditugu erosketak. Dakizunez, Euskal Herrirako bidean Bea izeneko pertsona batekin mintzatu nintzen etxebizitza bat alokatzeko asmoz.

- Bai, gogoan dut.
- Bada, harekin elkartzekotan gara. Hitzordua dugu, eta berandu gabiltza. Beraz, jantz zaitez berehala, Bea sain dugu eta!

Hirigune baten elkartu dira. Bi estralurtarrak urduri daude, ezen aurreneko aldiz dihardute giza gorputz baten bidez funtzionatzen; nolanahi ere, ondasun higiezinaren jabeak ezer antzematen ez duenez, gero eta lasaiago hasi dira sentitzen.

- Hona hemen alokatzeko moduan ditudan bi etxeetako aurrena.
- Ze gama altuko etxea den! - adierazi du Mesek.
- Bai. Etxebizitza hau nire Izaba Kontxirena izan zen, eta etxe honenganako berebiziko maitasuna sentitzen dut, asko maite izan bainuen izeba. Gainera, hala eraikina nola etxea zaharrak izanagatik ere, guztiz Berriatua dago; egoera oso onean dago, eta txukun askoa da.

Marmarka sumatu du Galda, hiruzpalau metro atzerago, hara eta hona begira, xehetasun nahiz zoko-moko bakoitzari adi erreparatzen... eta harengana hurbildu da.

- Zer, ba al duzu laketa, Galda?
- Ez... Etxeak oso sabai altua du, eta Oiartzun handia dago; hain ozena, ezen Legorreta geldituko baikara segituan. Gainera, Arras ate itsusiak dauzka!
- Hori al da dena? Niri asko gustatu zait. Baketsua, atsegina eta lasaia dirudi; egokia, guretzat.

Bakarrizketan ari dela jabetu da Bea; burua eta gorputzaren eskuineko erdia atzerantz biratu, eta bi estralurtarrei aiduru da, berari noiz begiratuko dioten zain... Halako batean, haien arreta bereganaturik eta berreskuratu duela ohartu orduko, solasteari berrekin dio.

- Ulertuko duzuenez, ez nioke nornahiri alokatu nahiko... Zuek baduzue izeba-osabarik hirian?
- Eeeee... Bai, bai... - ekin dio bat-batean Mesek -. Eeeee... Zigoiti da eta Lekei, tio. Oso jatorrak dira! Badakizu, dagoeneko badituzte urteak batzuk, eta...
- Bai, bai... Ulertzen dut - ihardetsi dio Bea.
- Tira... Sentitzen dut, Bea. Ez gaitu konbentzitu - esan du Galdak, ekimena bere gain hartzearekin batera -. Erakutsiko al zeniguke bestea, mesedez?
- Bai, nola ez... Uste dut gehiago gustatuko zaizuela. Goazen!

Bea jarraika, alokatzeko moduan duen beste etxea ikustera joan dira; auzo berri eta erlantz batera eramanez dituzte ugazabak.

- Tira, honako hau duzue bestea; ikusten duzuenez, Etxebarria da.
- Oso dotoreta, benetan!
- Bai! Etxetresna askoz hornitua dago: modernoak eta kalitate handikoak dira; horrez gain, bi logela, egongela, jantokia, trastelekua eta bainugela ditu; eta lurpean, garajea. Hori guztia gutxi ez eta, bizilagunak oso jatorrak dira, eta auzoa lasaia ez ezik, segurua ere bada. Lekuine ezin egokiagoan dago. Tira, zer derituzue?
- Etxe hau oso aproposa dela - arropak diote batera bi estralurtar gizakiz moztutuek.
- Pozten naiz. Beste kontu bat: ez dut gustuko parrandazalerik; ez nioke zaletasun hori duen inori alokatuko etxerik. Gustuko al duzue farandula?
- Eeeee... Ez, ez; batere ez, gainera - Eratsun dio Mesek.
- Hobe. Auzo honetan tentaziorako aukera asko dago; izan ere, taberna mordoxka dago auzoan, hala nola Ei bar, Zaldi bar, Elgoi bar, Bar koxe, Untziti bar eta Esteri bar. Jendea xurgatzen dute, eta joera desegokiak sustatzeko gune apartak dira. Ulertzen didazue, ezta?
- Bai, bai, jakina... - ihardetsi du Galdak.

- Bada, tira. Niri ere toki ezinago aproposa iruditzen zait honako hau: lasaia, diskretua, neurri egokikoa... Itsas ondon dago, hondartza minutu batera daukazue, eta, gauetan, Itsasuko olatuen xuxurla amultsu eta kulunkaria entzuten duzuela lokartu ahalko zarete, ur-ohe baten bazeundete bezala, goxo-goxo...
- Honek Zaldu ondo egiten du, e! -xuxurlatu dio Mesek Galdari; hark Okondokoa eman dio eskuineko saiheitsaldean.
- Horretaz aparte -jarraitu du Beak-, autobus nahiz tren geltokiak Usurbil daude, eta, hori guztia aski ez dela, honako bidean, fededunak zaretela esan didazue, ezta? Bada, hau da zuentzako lekua! Egoitza hau Eliz ondon ere badago; handik laurogei metrora!
- Eeeee... Bai, bai... Gero joango gara, Santu Urtziri Itoitz egitera.
- Primeran! Zer diozue? Alokatu egingo al duzue, orduan?
- Garde iezaiozu zenbatean alokatu nahi lukeen... - xuxurlatu dio Mesek Galdari; hark, ordea, ez dio jaramonik egin.
- Bai, geuretzat nahi genuke! - adierazi du lantaldearen buru denak.

Damutu zaio itaundu ez izana... Parisko obeliskoa baino zurrunago eta zurbilago dago Galda, baita Mes bera ere, zer esan edo zer egin ez dakitelarik. Gorputzeko gihar guztiak tenkatu zaizkie: izoztuta daudela ematen du; ezintasunaren amaraunean estekatuta, indarge... Betebeharraren, epemugen... presioak eta presak eraginda, baietz esan diote Beari; damuak damu eta alhadurak alhadura, sinaturikoa bete behar, eta hilero sekulako dirutza ordaindu beharko diote, harrera egin dien berrogeita lau metro karratu eskaseko etxean bizi izatearen truke...

- Ño! Garesti ordaindu beharko dugu egonaldia... - esan du Mesek, etsipenez -. Beldurgarria iruditu zait prezioa; berandu, ordea, sinatua baitaukagu.
- Bai... Beste gastu batzuk zaindu behar, hortaz... - beti bezain zuhur, adi, pragmatiko eta pentsakor, berriz, Galda -. Erne ibili beharko dugu hemen, Mes; hori ematen du, behinik behin. Tira, joan gaitezen erosketak egitera; hutsik dugu hozkailua, baita sabela ere, eta nik bederen tripa zorria daukat. Horko Zaldu biak ere jango nituzke - adierazi dio, koadro bateko bi zaldiak seinatuaz batera-. Zuk ez, ala?
- Tira, bada. Egin ditzagun erosketak!

Mesek auzoko denda txikietan erostea proposatu duela eta, banandu egin dira: Galda "fruta" izeneko jakiak erostera joan da; Mes, berriz, "arraina" delakoa erostera.

- Egun on! - oihukatu dio arrain saltzaileari.
- Halan ekarri! - erantzun dio irribarretsu hark -. Zer nahi zenuke?
- Eeeee... Baita zuri ere! - erantzun dio Mesek.

Arteaga sentitu da, eta durduzatuta gelditu da Mes, bestelako arrapostua espero baitzuen; durduzadura hori arintzen hasi zaion heinean, ordea, ekuratzen hasi da, eta hitz egitera menturatu.

- Aizu, zenbat Baliarrain honek? Legatza da, ezta?
- Bai, legatza da, eta kiloak 16 euro balio du.
- Bada, jarri Legaz pi eta Irun kilo Ataun, mesedez.
- Lau -dio Galdak, arrandegian sartzeaz bat.

Erosketak eginda, oinez abiatu dira etxerantz. Bizilekurantz zihoazela, ordea, arandegi bat ikusi dute, eta barrura jo dute, zer diren eta haietan zer egiten den ikuskatzera, espazio-ontzian aurretiaz irudikaturiko hologrametako "misterioak" bertatik bertara bizi izateko asmoz. "Gaurkoa alderdi batzuk benetan deskubritzen hasteko eguna da", pentsatu du Galdak (Mesek entzun egin du, Lurraren atmosferan sartu bezain laster aktibatu baitute telepatia-ahalmena); "Hori da", ihardetsi dio

Galdari, entzun dezan. Zurtoin itxurako makila luze baten gainean belaki borobil txiki bana duten aulki banatan eseri dira.

- Zer nahi duzue? - galdetu die zerbitzariak.
- Nik baso bete whisky nahi nuke, mesedez - adierazi dio Galdak.
- Nik, berriz, kamamila-infusioa, otoi - esan dio Mesek.
- Urepele lardaskatua? - esan du mespretxuzko irribarre bat egiterakoan; gero, urrundu egin da.

Galdak fruta-dendako ordainagiria atera du sakelatik, eta, hura aztertu ostean, arrandegikoa eskatu dio Mesi. Tanpez, bizkarra goratu eta zuzen baino zuzenago jarri zaio; begiek, aldiz, golf-pilota bi dirudite, eta odol guztia burura igotzen hasi zaiola ohartu da Mes: Amurriotzen ari da Galda.

- Ostiz! Astakirten uzki-aho halakoa! -taberna barruko bezero guztiek Galdarengana bideratu dute begirada.
- Zer gertatzen da, Galda? OhOiondu egin al digute? -itaundu dio Mesek, arduratuta eta nahigabetuta.
- Irurtzun egin digu arrain saltzaile zital horrek!
- Zizur al zaude?
- Egongo ez naiz, bada! Begira honi guztiari! - Poltsa ireki du, Mesek barruan zer dagoen ikus dezan-. Hiru kilo Lezokin, bi kilo Elantxobe... Zer da hau guztia? Lapurdi alproja gorotz-pote galanta! Buskanta lizundua!
- Lasai zaitez. Gero joango natzaio arrain saltzaileari, kontu eske. Orain utz iezaiozu Loiu egiteari, tabernako guztiak begira dauzkagu eta.

Paper puska tintaz zikindua erakutsi dio kideari, eta egia dela egiaztatu du hark. Azpikeriaz jokatu du. Galdak trago batez hustu du edalontzia, eta etxeratzeko tenorea dela adierazi dio keinu batez Mesi; bat-batean, tabernaria hurreratu zaie.

- Zer jazo zaizue? -galdetu die zerbitzariak, ezinezkoa izan baita Galdaren suminduraren tonu ozenetik libratzea.
- Arrandegikoak iruzur egin digu: eskatu ez dizkiogun arrain bat baino gehiago kobratu dizkigu!
- Bai, ez dago harekin fidatzerik; nik esango dizuet non erosi aurrerantzean arraina, kalitate handikoa eta hangoa baino freskoagoa.

Dirua barra gainean utzi, eta alde egin dute; tabernakoak, behintzat, ez bide die amarrurik egin, eta berarekin hartu-emanetan hasteko parada izan dute. Lehenengo eguna, eta aldeko konturen bat, bederen... Galda Arnegitzen hasiak misioa lehenbailehen gauzatu behar luketela erabaki du, ez baitira oporretara etorri; arrapastaka jardun ez arren, lehenbailehen. Mesek dena entzun dio. "Hura bukatutakoan, parranda, nik ere probatu nahi baitut "whiski" delako hori, probatu nahi dudanez", entzun dio Galdak Mesi.

Hurrengo asteak lanari erabat emanak eman dituzte. Auzoko Burgindegira maiz joan izan dira, afera gauzatzeko behar duten materiala erostera, eta, hala han nola tabernan egotearen ondorioz, hango zerbitzariaren lagunak bakarrik ez, hango bezero askorenak ere badira gaur egun, zeinak informazio iturri gisa baliatzen dituzten, zuzenean (galdetuta) eta zeharka (behatuta). Horrez gain, egun osoan zehar pizturik izan ohi duten gailu bati arreta handiz begiratzen diote, eta egunkaria irakurtzeari ekin diote. Behin, zeharo estonatuta, Galdak hau esan dio Mesi, izparringia ematearekin batera:

- Mes, Leitzazu! Eta, bide batez, errepara iezaiozu elkarrizketarekin batera datorren argazkiari.

Ezin zuen sinetsi: argazkian, beren "lagun" tabernaria ageri da, ardandegiaren jabe dena zerbitzaria izateaz gain, eta ez du nornahi alboan: itzal handiko pertsona baten alboan dago, eta biak irribarretsu daude. Hark argazkiari so ikusi ditu, eta, harro, hauxe esan die:

- Zer, harrituta, ala?
- Ezagutzen al duzu? Eta jatetxe baten jabea ere bazarela dio. Non dago?
- Bai! Ezagutu bakarrik ez, lagunak ere bagara. Eta jatetxea alboko lokalean dago; ondoko atletik sartzen da -esan du tabernariak, bularra hanpatuta zuelarik.
- Ba al duzu afaltzeko lekurik?
- Bai, jakina. Afaldu egin nahi al zenukete?
- Bai, gaurkoa izango da gure azken eguna; joan beharra daukagu, eta elkar agurtzeko modu polita izan litekeela pentsatu dugu.
- Bazoazte? Nora? Beste norabait bizitzera?
- Bai. Lantz kontuak, badakizu. Lan egiten dugun enpresak Ituren bat sinatu du beste batekin, eta...
- Beste toki batera joan behar duzue lanera... Tira, bada, nahi baduzue, gaur afaltzera gonbidatuko zaituztet; hirurok elkarrekin afalduko dugu, egun berezia baita gaurkoa. Hango koadroan duzuen gizon hori -hatz erakuslearekin destatu du- nire aitona da, Don Eztebe. Arotza ei zen, eta, hemen lanik ez zegoenez, Koreara joan omen zen, garai hartako euskaldun ia denak ez bezala: "Denak Ameriketara dira joatekoak; denak hara baldin badoaz, zertara joango naiz ni? Hobe izango dut norabit joan", esaten ei zuen... Hala, Koreara joan zen; han, Lu huso Jutsi izeneko emakume bat ezagutu ei zuen, eta harekin ezkondu zela entzun genuen. Markina xeme in omen zituzten... denak Mutiloak! Zazpitik zazpi! Hori dio, bederen, hari buruzko kondairak... Haietako asko Euskal Herrira etorri ziren; besteak beste, nire aita (gehienak ez ditut ezagutzen; bat edo beste hila ei da...). Aitonak ordu asko ematen ei zituen lanean, askotariko ondasunak eraikitzen... Lantokia iltzez beteta eduki ohi zuen, eta Ameriketara joandako lagun bizkaitarrek "Ultza man" ezizena jarri omen zioten. Nahi al zenukete hark hil aurretik maiz edesten zuen kontakizun bat aditu?
- Bai! – esan zioten Galdak eta Mesek, aldi berean.
- Bazen behin jarrera harroputz samarrak izan ohi zituen mundutar bat. Denek uste zuten bere buruaren jabe zela eta inor baino askeagoa zela; pertsona ustez lokabeak, jakina, abagune bakoitza aprobetxatzen zuen gainerakoei hori sinetsarazteko, herrikideen pentsamoldean finkatu nahi zuen ideia hura sendotu nahiz indartsuago errotzeko. Egun baten, herriko pertsona jakintsuarengana joan zen, mozkorraldi baten herritar batzuek “hori egiteko bezain auSartaguda ez zela” entzunda. Hanpuruskeriak hanpatuta, “Ni askea naiz! Zu, berriz, zeure pentsamenduen menpe bizi zara!”, esan zion. Jakintsuak, tonu apal eta patxadatsuan, galdera batzuk egin nahi lizkiokela adierazi zion; horretarako baimena ematen ziola adierazi zion besteak, keinu batez.
- Ea, esan iezadazu. Zuk lortzen, ekoizten edota garraiatzen al duzu zeure bizilekura, bertan baliatzen duzun elektrizitatea? – galdetu zion jakintsuak.
- Ez – erantzun zion mundutarrak.
- Ea, esan iezadazu. Zuk lortzen edota ekoizten al dituzu jaten dituzun elikagaiak? – itaundu zion jakintsuak.
- Ez – ihardetsi zion mundutarrak.
- Ea, esan iezadazu. Zuk lortzen edota garraiatzen al duzu edaten duzun ura? – galdegin zion jakintsuak.
- Ez – arrapostu zion mundutarrak.
- Ea, esan iezadazu. Zuk lortzen, ekoizten edota garraiatzen al duzu zeure bizilekura, bertan baliatzen duzun Internet zerbitzua? – galdetu zion jakintsuak.
- Ez – erantzun zion mundutarrak.
- Ea, esan iezadazu. Zuk lortzen edota ekoizten al dituzu hartzen dituzun botikak eta sendagaiak? – itaundu zion jakintsuak.

- Ez – ihardetsi zion mundutarrak.
- Eta, azkenik. Esan iezadazu: zuk al daukazu zure dirua? Digitala esan behar al nuke?, zuk billete fisikoak jaso arren, banketxean ez baitago modu horretan bezeroen diru guztia– adierazi zion jakintsuak.
- Ez; banketxeak dauka – arrapostu zion mundutarrak.
- Ea, esan iezadazu. Zuk lortzen edota ekoizten al duzu zure ibilgailuak funtziona dezan haren biltegira isurtzen duzun erregaia? – itaundu zion jakintsuak.
- Ez – ihardetsi zion mundutarrak.

Nahiz eta mundutarrak argi eta garbi hauteman eta antzeman jakintsuak galdetzen jarrai zezakeela, hura isildu egin zen, zerbaiten aiduru balego bezala. Bat-batean, mundutarrak behetik gora eta barrutik kanpora inarrosi zuen astinaldi bat sentitu zuen bere baitan; arnasaldia eten zitzaion, eta begiak erabat ireki zituen: ulertu egin zuen, egiaren sakontasun betean eta intentsitate burtzoragarriaz. Burumakur, etxera itzuli zen.

Gure bi estralurtarrak aho bete hortz geratu ziren. Arreta handiz entzun dute urpean ere arnastu egiten duela sinetsarazi nahi dienaren azalpena, eta harenganako mirespen handia sentitzen zuten.

- Eta zer da ondoko koadroko irudi hori? -galdetu dio tanpez Mese.
- Hori munduko futbol-talderik onenaren armarrria da: Bilboko Athletic. Atxondo sentitzen naiz armarrri hori ikusten dudak bakoitzean! -ihardetsi dio, fier, tabernariak.
- Zer da futbola? - itaundu dio Mese, aurretiko zeregin guztiak txukun egin ez dituen seinale.

Galdak haserre begiratu dio Mesi. Une bat geroago, paretik ziztu bizian igaro zaion objektu baten ezusteko hegaldiak ikaratu egin du: tabernariak hautsontzi bat jaurti dio Mesi. Galdak, orduan, haserre begiratu dio zerbitzariari.

- Burlata egin dit! - ahalegindu da desenkusatzeko zale zuri-gorria-. Futbola zer den galdetu ez dit, bada, arantzak barrura dituela dirudien Mutriku kakajale arraio horrek!
- Hori ez da Eugia! Nire asmoa ez zen zuri iseka egitea! Nik ez dakit zer den futbola; horregatik itaundu dizut! - kexatu zaio Mes.
- Aski da! Ez dauka zertan jakin zer den! -adierazi dio tabernariari-. Eta zu, zaude isilik! -agindu dio Mesi-. Tira, hitz egin dezagun afariari buruz - Mesi eta tabernariari begiratu die Galdak.
- Zer afaldu nahi zenukete? -galdetu die zerbitzariak.
- Hasteko, Legariak nahi genituzke: platerkada bana dilista eta platerkada bana babarrun; jarraitzeko, Ollosko errea; eta bukatzeko, nahi duzun postrea! Edateko, pitxerkada bete Urrotz - adierazi du Galdak.
- Nik, whiskia! - erantsi du Mese.
- Ño, ez duzue aukera hau desaprobatxatu behar, ikusten dudanez... -komentatu du tabernariak-. Tira, nahi baduzue, Lastur afalduko dugu; eta whiskia, afaldu ostean, ez lehenago. Aditu al duzu?

Barre-algara artean joan zitzairen gauaren hasierako zatia; irri eta kontu, karkaila eta pasadizo, ohartu orduko zeharo hordituta iritsi dira etxera. Hurrengo egunean, sekula bizi izan gabeko ondoez bitxi bat sumatu dute, batez ere Galdak... Nahiz eta Mes ere whiskia edaten aritu den bart, tabernariak Erronkari egin dio Galdari, ea nork edan whisky-basokada gehiago... Kidearen egoera negargarria dela eta, Mes joan da burdindegira, azken eginkizuna gauatzeko behar duten tramankulua erostera; ordurako askotan joana denez, gero eta konfiantza-maila handiagoz jokatzeko du hango beharginak, eta betiko bezeroa balitz bezala ematen dio arreta dagoeneko, hara joaten duela gutxi hasi bazen ere.

- Hara! Egun on, Mes! A zer-nolako aurpegia dakarzun! Zer, Lesaka, ala? Bart majo, e! Gustura, farandulan, e! E... Aizu, Mes, non da zure laguna? Hura ere bestondoak erasanda?

- Galda? K.O. dago, sofán botata. Ziburuko min galanta duela esan dit... Ni baino okerrago dago.
- Ibili!, ibili! Ibili! -esan dio, irribarretsu-. Tira, zer nahi duzu?

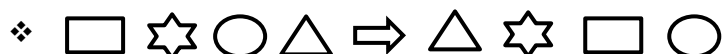
Behar dutena erosi ostean, etxera itzuli da, joan aurretiko azken zeregina egitera, Galdak atseden hartu bitartean. Pentsamenduak ordenatu, zehaztu eta kodetu ditu, haiekin osaturiko txostena beren galaxiara modu telepatikoan eta uhinen bitartez igorri aurretik.

- ❖ *Badirudi oso ideia edo sinesmen hedatua dela zerbaiten berri edukitzea "jakitea" delakoa, baita nolana ere ikasten delakoa ere; esan liteke arinkeria handiz baliatzen dituztela aditz horiek. Ahaztu egiten zaie esperientzia guztietatik ez dela ikasten, baldin eta egin beharrekoa egiten ez bada. Bizipen guztietatik ikasi egin daiteke; esperientziaren bat bizi izanak, ordea, ez du bermatzen ikasi egingo denik, ikasteak ahalegin handia eta osagai jakin batzuk baititu ezaugarritzat. Horrez gain, bizi izan ezean eta bizi izandakoa aztertu ezean (aztertu gutxienez), ez da jakiterik izaten. Beraz, esan liteke "deskubritu" edota "konturatu" izan litezkeela haietako askok "ikasi" eta "jakin" hitzen bidez aipatzen dituzten kasu askotan baliatu beharreko aditzak. Agerikoa dirudi ez dakitela inork ez dakiela asko; hots, denek dakitela (oso) gutxi. Halaber, oso hedatua dirudi jakin ez arren jakingo balute bezala solasteko joerak.*

- ❖ *Horretaz aparte, "aditu" hitzaz izendatzen dituzten pertsona ugari agertzen da hedabide delakoetan. Gure ustean, haietako asko ez dira jite horretakoak: ez dira gauza bera "pertsona kultua" izatea eta "pertsona jakintsua" izatea, eta bereizketa horrek aurreko paragrafoan adieraziriko "ikasi" eta "jakin" aditzen kontuarekin du zerikusia; ematen du "ez ikasteko" ikasten dutela askok (gure hizkuntzan entzutean/irakurtzean ulertuko duzue).*

- ❖ *Haietako batzuek eredugarriak ez diren jokamoldeak izan ohi dituzte maiz, eta esan liteke orain arte aipatutako guztiak funtzio edota xede bat baino gehiago dituela, hala nola ideologia desberdina dutenen arteko Aiherra eta begirunerik edota tolerantziarik eza izatea nagusi (herritarren artean etsai edota izu giroa nagusitzea, alegia); elkar epaitzea, esateko dutenari jaramonik egin gabe eta arretarik eman gabe, hobeak direlakoan, elkar sekula ez ulertzeko eta jendearen pentsatzeko era betikotzeko... beste norbait ulertzeak harenganako gertutasun-, maitasun- eta batasun-maila handiagoak ez ezik, jarrera, hausnarketarako gidalerro eta ikuspuntu irekiagoak nahiz aberatsagoak izatea ere eragiten du, besteak beste; "adituek" ez bezala oldozten duten askok beren ideiak baztertzea, oker daudelakoan (ez baitira "adituak"), eta jasotakoak gidatzat hartzea; herritarrek nahastea, egia batzuk frogatu ezin ditzaketenez, haiek nekez deskubritu ditzaketenez edota haiek identifikatzeko borondate ahula dutela esan daitekeenez (aurretiaz eta berariaz erkindua, aisialdia beste jarduerak batzuetan emateko); eta abar.*

Hutsune horiek norberaren usteekin edo sinesmenekin betetzen dituzte, zeinetako asko eta asko aurretiaz baldintzaturik baitituzte. Horrez gain, ustezko "jakintsu" horiek beste funtzio bat ere betetzen dute: herritarrek noren eta zeren zerbitzura edota agindupean ari diren ez dakitenez, haiek senti dezaketen herraren, amorraren, gorrotoaren... itu abstraktu (gehienetan) eta zehatz (gutxi batzuetan) izatea; haiek baliagarriak ez direla erabakitakoan, desagerrarazi egiten dituzte hedabideetatik, eta beste batzuek segitzen dute...

- ❖ *Herritar ugariak itsu-itsuan sinesten du jasotzen duen oro, eta gure planetakook badakigu zer gertatzen zaien egia deskubritu dutela uste dutenei: egia bilatzeari uzten diote, dagoeneko badakitelakoan. Hori gutxi balitz bezala, egia diotenak norbera manipulatu nahian ari direla ondorioztatzen du makina batek, eta egiarekiko erresistentzia eragiten/handitzen zaie; hori mingarria da. Bestalde, itsumustuan sinesten ez dutenak gero eta gehiago direla badirudi ere,*

esan liteke oraindik ere batzuek markaturiko eran jokatu ohi dutela maiz. Alegia, egia ezkututzen dietela eta gezurra adierazten dietela pentsatu arren, gutxi batzuek bultzaturiko igarobide ezin estuagotik pasatzen dira; beldurren baten kariaz, segur aski.

Ondorioz, iruditzen zaigu, jokatzeko orduan behintzat, ez dituztela bereizten egia eta sinesmena. Sinesmen bat egiarekin bat etor liteke, edo ez. Gezurretan oinarrituta egonagatik ere, sinesmenek ondorioak eragiten dituzte, egiak bezala; hala ere, hark ez bezala, gezurrek ez dute gatazkarik edo arazorik konpontzen (estualdietatik libra gaitzakete behin-behinean, nahiz eta estualdi larria izan, hori bai).

Azken finean, egiak gezurra bera ere hartzen du bere baitan, askoz handiagoa baita: gezur bat gezurra delako egia. Aintzat hartu behar genuke egiaren bat identifikatzeak eta ulertzeak hari loturiko gezur oro baliogabetzen duela; gezur bat identifikatu zein ulertzeak, aldiz, ez du egia argitzen ezinbestean (aurrerapausoa izan arren, jakina). Azken buruan, denak dirudi ematen duen hori; kontua, ordea, hau da: ea badirudien badena, bai baitakigu egia(zkoa) den guztia erreala dela, egia(zkoa) izateaz gain; erreala den guztia, ordea, ez da egia(zkoa).

~~❖ Beste hainbat eta hainbat arlotan ere nabarmena deritzogu adigai bakoitza zertan datzan argi ez izate horri, eta horrek asko mugatzen du, behin-behinean, hemengo biztanleen bizimodua eta garapena. Norberaren boterea autoheziketaren bidez handitzen da, eta, horretarako, nor bere minci-arreta eman behar izateaz gain, haiek landu nahiz eraldatu behar lituzke, ez baitago abiapuntutzat minik ez duen giza ikaskuntzarik.~~

❖ *Aurkako joera da nagusi, ordea, batzuei hori komeni zaie eta. Beren buruak eta herritarrak "oinazetik babesteko" aitzakia amutzat, batzuek estrategia hori darabilte, eta oinarria berbera da: egiazko boterearen falta botere errealean bitartez konpentsatuko dutelakoan, ez dute kontuan hartzen existitzen den ezein bizi-osagai edo -indar abstraktuk ez duela existitzen den beste ezein bizi-elementu edo -indar ordezkatzeko, biak ala biak existitzen direnez. Hala, gehienbat azaleko ekarpenak egiten dizkieten estimuluetan itotzen dabiltzala uste dugu, kasu politenetan emaitzatzat iraupen oso laburreko poztasuna eta gogobetetasuna dutenak.*

❖ *Gogoan izan behar genuke bere borondatea gauzatzeko dozenaka eta dozenaka pertsonaren laguntza nahiz esku hartzea behar dituen inor ez dela boteretsua. Olde hori etikoa bezain zintzoa eta prestua izan ala aurkakoa izan, egia honako hau delakoan gaude: zenbat eta pertsona gehiagoren laguntza eta esku hartzea behar izan helbururen bat jadesteko, orduan eta botere maila txikiagoa du xede hori eskuratu nahi duenak.*

Batzuk iraultza edo matxinaden beldur direlakoan gaude, zeinek beren minak boteretsutzat daukan egoera pertsonala hankaz gora jarriko luketen, gertatuz gero; hala, beren gaitasunak, ahalmena, indarra eta adimena beren oinazearen eta heldutasun faltaren zerbitzura jartzen dute (hortik, jakina, nekez irteten da ganorazko ezer). Hori dela eta, askotariko lan zikinak egiten dizkieten milaka mertzenarioren ezinbesteko laguntza daukate: ideia fabrikatzaileak, ideien postariak... eta laguntza armatua.

Jendaurrean indarkeria gaitzesten dute (beren irudia eta prestigioa zaintze/handitze aldera), baliatzen duenak baliatzen duela: ez da ez etikoa ez gizalegezkoa. Bortxakeria gaitzesten dute: berena izan ezik. Haiek erabiltzen dutena zilegia, etikoa eta demokratikoa omen da (bai agerikoa, bai herritarrak ezarian inguratzen dituen eta zuzenean bezain oharkabea pairatzen dutena), eta haien xedeak "zintzoak eta prestuak" omen dira; besteak, ez.

Azken finean, haiek ez dute inor tirokatuko, badaezpada; horretarako, pertsonak erailtzeko gertu dauden eta pertsonak erailtzen dituztenen leialtasuna lortzen dute, dela beldurragatik, dela diru truk, dela laguntza eskatzen dioten ideiekin bat datozeelako, dela onura batzuen

jabe eginda, dela beste moduren baten... Hots, beste batzuk bidaltzen dituzte jendea torturatzerara, jipoitzera, mehatxatzerara, erailtzerara..., eta baliteke haietako asko ez ohartzea ez zergatik ez zertarako ez nori ari zaizkion egiten mesede, ezta nor ari diren kaltetzen ere.

- ❖ *Herritarrek errespetatzen, zaintzen, babesten... ez dituztenek, herritarrei eragindako arazoen erantzuleek, herritarren bizimodua zapuzten, mugatzen, zailtzen, itotzen, kaltetzen... ahalegintzen direnek... eragiten duten kalte horren guztiaren konpontzailetzat agertu nahi izaten dute beren burua, herritarrek beren zerbitzura eta beren alde dihardutela sinets dezaten, hau da, haietaz fida daitezen eta haien esanei jaramon egin diezaieten. Jakina, horretarako, dena kontu nahiz arreta handiz zaintzen dute, inor kontura ez dadin (zer, noiz, non, nola eta nork egingo duen planifikatzeaz gain, ezarri nahi dituzten neurriak onartzeko diskurtsoak zehatz-mehatz definitzen eta diseinatzen dituzte, jendearen pentsamolde aurretiaz baldintzatu bezain manipulatuari logikoak iruditu dakizkion).*

Askatasuna errespetatzen dutela sinetsarazi nahi dutenak inoren askatasuna mugatzen, hersten... saiatzen dira, eta hori pertsona mota bakarrak egiten du: askea ez denak.

- ❖ *Herritar gehienak ez dira ohartzen ez daudela bakarrik: beti egon dira, egoten jarraitzen dute eta hil arte egongo dira beren buruarekin; kontua da ea zer-nolako harremana duten harekin. Horren harira, gaude nork bere buruari ematen ez diona gainerakoek eman diezaiotelako exigentzia oso jarrera inkontziente hedatua delakoan. Gainera, ez dira modu kohesionatuan bizi: taldean bizi badira ere, nor bere kasa bizi den norbanako multzoa osatzen dute, eta multzoak ez du ez inor babesten ez inor laguntzen, ezta babestuko eta lagunduko ere, inoren zorigaitzak, "miseriek"... norberari ahalik eta gutxienik eragiten eta haietatik al bait salbuen egoten saiatzen da-eta herritar oro. Laguntzen duten askok, gainera, norbaiti laguntzeko bainoago beren buruarekin okerrago ez sentitzeko egiten dutela esan liteke; alegia, inoren minari baino gehiago begiratzen diote berenari.*

- ❖ *Beste kontu asko ere konpontzeke dituzte, eta ematen du egoerak okerrera egingo duela: Lakuntza behar dutela esango genuke.*

Mesek, ohiko jaidura umoretsuari jarraituta, honako hau idatzi du txosten ezkutuaaren amaieran:

Bukatzeko, askakizun edo igarkizun bat: Euskal Herriko zenbat leku edota udalerriren izenak agertu dira txostenean? Ea asmatzen duzun!

Hala ere, Mesek seriotasun handiz "idatzi" zuen transkribaturik eta esku artean dudan txosten zador hau, zeina orain dela egun gutxi helarazi zidaten (ez dut esango nork, jakina, eta, orobat, zuek ez esan inori ez badaukadanik ez haren berri eman dizuedanik). Berezia zela eta ongi baino hobeto babestua zela adierazi zidan, eta, estralurtar horiek ahalmen bereziak dituztenez, ziur zen txostena igorri bezain Fitero jaso zuela erantzuna Mesek, nahiz eta berak ez jakin zein izan zen. "Zeinen eskuek oratzen dioten, bertan azaltzen diren paragrafo batzuk ikusezinak bilakatzen dira; edo, bestela, marratuta agertzen dira; edo, bestela, tinta ezin beltz eta opakoagoz estaltzen dira, hala orriaren aurreko aldea nola atzekoa; edo, bestela, gaur-gaurkoz ulertzen ez ditugun sinbolo edota irudi harrigarriak bilakatzen dira, eta mugitzen hasten dira, alde batetik bestera, dantzan ariko balira bezala. Dirudienez, irakurlearen asmoa larruazalarekiko kontaktuaren bidez identifikatu eta ezagutzeko gai da papera. Nolanahi ere, oraindik ez da txosten osoa bistaratzea", esan zidan txostena eman zidanak.

Zuk, irakurle, zenbat pasarte irakurri ahal izan dituzu?